

Haber İçeriklerinin Özel Hukuk Kapsamında Korunması^{(*)(**)}

Civil Law Protection of News Contents

Pelin KARAASLAN^(***)

Öz:

Haber, günlük havadislerin toplumu bilgilendirme amacıyla kamuya sunulması faaliyeti olması yanı sıra, basın yayın kuruluşları açısından ekonomik değer taşıyan içeriklerdir. Haberin elde edilmesi, hazırlanması ve kamuya sunulması süreçleri oldukça maliyetlidir. Bu ekonomik yükün altına giren habercinin, haberi üçüncü kişilerce haksız bir şekilde kullanılmasını önlemekte menfaati vardır. Özellikle de bir takım dijital platformların, kendileri içerik üretmeden, başkalarına ait haberleri kullanmalarının yaygınlaşması, haber içeriklerine etkin bir hukuki koruma sağlanmasını zorunlu kılmaktadır. Esasen fikri bir çaba sonucu ortaya çıkan görsel ve dilsel içerikler için en etkin koruma yolu Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'dur. Bu korumadan yararlanabilmek için söz konusu içeriklerin "eser" sayılması gerekir. Bu çalışmada öncelikle, toplumsal niteliği nedeniyle haberlerin genellikle "eser" olamayacağını ileri süren görüşler eleştirilmiş ve haberin eser sayılabilmesinin koşullarına değinilmiştir. Ardından eser niteliğindeki haberi ihlal eden fiiller, ihlallere yönelik istisnalar ve ileri sürülebilecek talepler ele alınmıştır. Bu bağlamda özellikle üzerinde durulan konulardan biri, haber içeriklerinin koruma kapsamını önemli ölçüde sınırlandıran Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 36. maddesidir. Çalışmada ayrıca eser sayılmayan haber içeriklerinin üçüncü kişilerce kullanılması durumunda başvurulabilecek taleplere değinilmiştir. Eser sayılmayan haber içeriklerinin her türlü kullanımının değil, haksız rekabet yaratan ya da kişilik hakkına aykırılık oluşturan kullanımlarının yasaklanabileceği vurgulanmıştır. Son olarak, taleplerin ileri sürülebileceği kişiler ve süreler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Haber, Basın, Fikir ve Sanat Eserleri, Haksız Rekabet, Kişilik Hakkı.

^(*) Araştırma Makalesi / *Research Article*

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 14.01.2023

Yayınlanmasının Kabul Edildiği Tarih: 26.05.2023

DOI: <https://doi.org/10.58733/imhfd.1357989>

Bu makaleye atf için: KARAASLAN, Pelin, "Haber İçeriklerinin Özel Hukuk Kapsamında Korunması", **İMİHFD**, C. 8, S. 2, 2023, s. 801-830

^(**) Bu makale, 14.10.2022 tarihinde Ankara'da Anadolu Ajansı ev sahipliğinde düzenlenen "Dijitalleşme Sürecinde Basında Telif Haklarının Korunması Sempozyumu" kapsamında sunulan "Haber İçeriklerinin Korunması ve İleri Sürülebilecek Hukuki Talepler" başlıklı tebliğin genişletilmiş halidir.

^(***) Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Fikri Mülkiyet Hukuku Anabilim Dalı / Eskişehir - Türkiye

E-posta: pepin.karaaslan@ogu.edu.tr

Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-5695-192X>

Abstract:

In addition to presenting daily information to the public, news is content that carries economic value for media organisations. The processes of obtaining, preparing and presenting news to the public are quite costly. The journalist, who is under this economic burden, has an interest in preventing use of the news by third parties. The widespread use of news belonging to other companies by some digital platforms necessitates legal protection. The Law on Intellectual and Artistic Works is the most effective way of protection for visual and linguistic content that is the result of an intellectual endeavour. In order to benefit from this protection, the content in question must be considered a “work”. In this study, firstly, the conditions for the news to be considered as a “work” are mentioned. Then, the acts that violate the work, the exceptions to the violations and the claims that can be brought forward are discussed. One of the issues particularly emphasized in this context is Article 36, which significantly limits the scope of protection of news content. The study also addresses the claims that may be applied in case of the use of news content that is not considered a work by third parties. It is emphasised that not all uses of news content that is not considered as a work can be prohibited, but only those that create unfair competition or violate personal rights. Finally, the persons and periods of time in which the claims can be brought are set forth.

Keywords:

News, Press, Intellectual and Artistic Works, Unfair Competition, Personality Right.

GİRİŞ

En genel tabiriyle haber, kamuoyunu ilgilendiren ve dolayısıyla gazetecilik değeri olan mesajlardır¹. Bu mesajın yazılı-sözlü içeriğini haber metni, görsel içeriğini ise fotoğraf ve videolar oluşturur. İçeriklerin hazırlanması, fikri çabanın yanı sıra bedensel olarak da emek verilmesini gerektirir. Öte yandan haberin tedarik edilmesi, işlenmesi, sunulması işlemleri oldukça maliyetlidir ve üstelik bu sürecin mümkün olan en kısa sürede yürütülmesi gerekir. Zira eski bir sözde ifade edildiği gibi “*hiçbir şey dünkü haber kadar eski değildir*”².

Hukumumuzda fikri çaba sonucu meydana getirilen eserler ile bu eserlerin oluşturulmasına, değerlendirilmesine yönelik yapılan yatırımlar temel olarak FSEK³ ile koruma altına alınmıştır. Bununla birlikte haber ajansları, FSEK’in, esere yapılan yatırımları koruma boyutunu oluşturan “bağlantılı hak” korumasından yararlanamamaktadır. Nitekim FSEK’te bağlantılı hak sahipleri olarak yalnızca icracı sanatçılar, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları, radyo-televizyon kuruluşları ve filmlerin ilk tespiti-

¹ REHBINDER, Manfred, “Nachrichten als Sprachwerke”, Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht, Y. 2000, Heft 1, s. 1.

² REHBINDER, s. 2.

³ 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (RG. 13.12.1951/7931); FSEK bundan sonraki açıklamalarda “Kanun” olarak da anılmıştır.

ni gerçekleştiren film yapımcıları anılmış olup (FSEK m.80), tüm haklı beklentilere rağmen⁴ basın yayıncıları henüz bu kategoriye dahil edilmemiştir. Bu nedenle haber içeriklerinin FSEK uyarınca korunabilmesi için geriye kalan tek imkan, bu içeriğin “eser” niteliğinde olmasıdır. Eser sayılmayan haberler ise genel hükümler (TMK⁵, TBK⁶ ve TTK⁷) uyarınca korunmaktadır. Esasen haber içeriklerinin korunmasına yönelik olarak, özel bir yasa olan Basın Kanunu’nda⁸ da hükümler yer almaktadır; ancak bu düzenlemeler ile öngörülen yaptırımlar cezaidir. Haber içeriklerinin korunması konusunu özel hukuk hükümleri kapsamında incelemeyi amaçladığımız bu çalışmada, cezai koruma öngören Basın Kanunu hükümlerine sınırlı ölçüde değinilmiştir. Çalışmanın ana başlıklarını; “Eser Niteliğindeki Haberler İçin Hukuki Koruma”, “Eser Sayılmayan Haberler İçin Hukuki Koruma”, “Taleplerin İleri Sürülebileceği Kişiler” ve Taleplerin İleri Sürülebileceği Süreler” oluşturmaktadır.

I. ESER NİTELİĞİNDEKİ HABERLER İÇİN HUKUKİ KORUMA

A. Haber İçeriklerinin Eser Sayılabilmesinin Koşulları

Kanun’da eser, “*sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulü*” olarak tanımlanmıştır (FSEK m.1/B-a). Tanımdan da anlaşılacağı üzere her fikri ürün FSEK kapsamında “eser” değildir. Bir fikir ve sanat ürününün “eser” olarak kabul edilip koruma altına alınabilmesi için Kanun’da sayılan eser kategorilerinden birine uygun şekilde dış dünyada somutlaşmış olması gerekir. “İlim ve edebiyat”, “musiki”, “güzel sanat” ve “sinema” eserleri olarak belirlenen bu kategoriler FSEK m.2 vd. hükümlerde açıklanmış ve örneklendirilmiştir. Haber içeriklerini oluşturan dilsel (yazılı/sözlü) ve görsel ifadeler bu kategoriler içerisinde yer bulunabilmektedir. Nitekim herhangi bir şekilde dil ve yazı ile

⁴ Bu husustaki beklentilerin arka planı için bkz. GÖNÜLAL, Ece, “Dijital Tek Pazarda Telif Hakkı ve Bağlantılı Haklar Yönergesi ile Beraberinde Getirdiği Tartışmalar”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2019, S. 2, s. 787 vd.; ÖZKAN, Zehra / POLAT AKGÜN, Deniz, “Basın Yayıncılarına Bağlantılı Hak Tanınması Sorunsalı”, **Terazi Hukuk Dergisi**, Y. 2018, C. 13, S. 140, s. 60; SOYSAL, Tamer, “Basılı Yayınların Telif Hukuku Kapsamında Bağlantılı Hak Niteliği ve Bu Yayınların Avrupa Birliği’nin Dijital Tek Pazarda Telif Hakları Direktifi Çerçevesinde Korunması”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Y. 2019, C. 5, S. 2, s. 267 vd.; SULUK, Cahit, “Avrupa Birliği Hukukunda Basın Yayıncılarına Tanınan Bağlantılı Haklar”, **İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2022, C. 7, S. 12, s. 174 vd.

⁵ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (RG. 08.12.2001/24607).

⁶ 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (RG. 04.02.2011/27836).

⁷ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (RG. 14.02.2011/27846).

⁸ 5187 sayılı Basın Kanunu (RG. 26.06.2004/25504).

ifade olunan eserler, FSEK m.2/1, Nr.1’de düzenlenen ilim ve edebiyat eseri kategorisinde örneklendirilmiştir. Dolayısıyla haber metinleri bu bağlamda değerlendirilebilir. Öte yandan teknik ve ilmi mahiyetteki fotoğraflar da ilim ve edebiyat eseri kategorisinde yer alır (FSEK m.2/1, Nr.3). Teknik ve bilimsel nitelikte olmak, öğretici, açıklayıcı, uygulamaya imkan sağlayıcı olmak demektir⁹. Estetik değeri olan fotoğraflar ise FSEK m.4’te güzel sanat eserleri arasında sayılmıştır. Yargı kararlarına göre fotoğraflarda estetik nitelik, fotoğraflanan kişi ya da objenin çıplak gözle görüldenden başka türlü yansıtılması hâlinde ve fotoğrafçının fotoğrafı çekerken yaptığı hazırlık çalışmalarında görülür¹⁰. Fotoğrafçının, fotoğrafı kurgularken, konumlandırma yaparken, ışık durumunu ayarlarken yapmış olduğu hazırlık çalışmaları, o fotoğrafa güzel sanat eseri niteliği kazandıran çabalarıdır¹¹. FSEK m.5’te düzenlenen sinema eserleri ise sinemalarda gösterilen filmler ile sınırlı değildir. Elektronik, mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen her türlü birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisi sinema eseri olabilir (FSEK m.5). Bu bakımdan haber içeriklerinde yer alan videoları sinema eseri kategorisinde değerlendirmek mümkündür.

Bir fikrî ürünün yukarıda anılan kategorilerden birine dâhil olması, eser olabilmenin objektif koşuludur. Ancak FSEK m.1/B-a’daki tanımdan anlaşılacağı üzere bir fikrî ürünün “eser” olarak nitelendirilebilmesi için bu fikrî ürünün, sahibinin hususiyetini de içermesi gerekir (sübjektif koşul). Hususiyet, bir eserin eşsiz veya orijinal olduğunu değil fakat eserin temelinde yatan fikrin, yaratıcısına özgü bir çaba ve üslupla şekillendirilmiş olduğunu, bir diğer ifadeyle eserin, eser sahibinin yaratıcı ruhunun izlerini taşıdığını gösterir¹². Bu bakımdan eserin, sahibinin özelliklerini yansıtması, anlatımının eser sahibine ait olması ve bir başka eserden kopya edilmemesi, hususiyetin varlığı için gerekli ve yeterlidir.

Kural olarak dil ve yazı ile ifade olunan açıklamaların “eser” olarak nitelendirilebilmesi için yazının ne uzunlukta olduğunun bir önemi bulunmamaktadır¹³. Yazı, hususiyet içerdiği ölçüde eser olarak korunmaktadır. Ancak birkaç

⁹ Yar. HGK., E. 2017/134 K. 2020/474 T. 24.6.2020 (lexpera; E.T: 5.1.2023).

¹⁰ Yar. 11. HD., E. 2014/12456 K. 2014/19766 T. 15.12.2014 (lexpera; E.T: 16.05.2023).

¹¹ Yar. 11. HD., E. 2014/12456 K. 2014/19766 T. 15.12.2014 (lexpera; E.T: 16.05.2023).

¹² Bu konuda bkz. ÖZTAN, Fırat, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, Turhan, Ankara, 2008, s. 96; hususiyet kavramına yönelik çeşitli görüşler için ayrıca bkz. BELLİCAN, Cüneyt, “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Açısından Hususiyet Kavramı”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2008, C. 7, S. 1, s. 68 vd.

¹³ SULUK, Cahit / KARASU, Rauf / NAL, Temel, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 6. Basım, Seçkin, Ankara, 2022, s. 48.

kelimeden oluşan bir yazının, sahibinin hususiyetini içerdiğinden söz etmek zordur. Bu kısalıktaki bir ifadenin hususiyet taşıması, nispeten yüksek oranda yaratıcılık gösteren bir anlatım gerektirir. Haber manşetleri açısından bu husus gözetilmelidir.

Hususiyetin varlığından söz edebilmek için yazının kaç sayfa olması gerektiği ile ilgili bir sınırlama getirilemeyeceği gibi kullanılan ifadelerin hukuka aykırı olup olmadığının da bir önemi yoktur. İçeriğin hukuka aykırılığı, çeşitli yasalara göre haberin kullanılmasına, kamuya sunulmasına engel olabilir; ancak eser olma vasfına etki etmez¹⁴. Belirleyici kriter, içeriğin, haberi yapan kişiye özgü, yaratıcı bir anlatım taşıyıp taşımadığıdır.

Esasında eserler için sahibinin hususiyetini taşıma kriteri atlanması çok büyük bir eşik değildir. Nitekim öğretilerde, bir içeriğin, düşük düzeyde de olsa sahibinin özelliğini, bireyselliğini yansıtmamasının eserin varlığı için yeterli olduğu kabul edilmektedir¹⁵. Ancak haberler söz konusu olduğunda; haberin içinde yatan özün, kimsenin tekeline olmayan, her görenin ve işitenin başkasına anlatılabileceği bir olay olmasının haberin eser olarak nitelendirilmesine engel olacağı şeklinde görüşlere rastlanmaktadır¹⁶. Kanaatimizce bu görüş isabetli değildir. Nasıl ki hiç kimsenin tekeline bırakılmayacak tabiat varlıklarına ilişkin fotoğrafların eser niteliği taşımayacağı gibi bir peşin hükme varılamazsa, haberler için de bu şekilde bir kanaate varılmamalıdır. Fotoğrafçının fotoğrafı kurgularken, konumlandırma yaparken, ışık durumunu ayarlarken yapmış olduğu hazırlık çalışmalarının bir tabiat fotoğrafına güzel sanat eseri niteliği kazandırabilmesi mümkündür¹⁷; dolayısıyla belirleyici olan, fotoğrafı çeken kişinin alelade bir fotoğraf elde etmek niyetinde olmaması, fotoğrafa kendi yaratıcı özelliklerinden izler aktarmasıdır. Aynı şey haber metinleri için de geçerli olmalıdır. O halde bir haber içeriğinde “hususiyet yoktur” ya da “hususiyet zayıftır” denilecekse, bunun dayanağı özden ziyade üsluba dayalı özelliklerde bulunmalıdır. Toplumsal yarar, ancak bir eserin koruma kapsamının sınırları çizilirken dikkate

¹⁴ Aynı durum kamu düzenine ve genel ahlaka aykırılık bakımından da geçerlidir, bkz. NAL / SULUK (KARASU), s. 46.

¹⁵ BAHADIR, Çilem, “Fikir ve Sanat Eserlerinde Hususiyet”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Y. 2019, C. 14, S. 152, s. 747; BELLİCAN, s. 72 vd.

¹⁶ AYİTER, Nuşin, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 2. Basım, Sevinç, Ankara, 1981, s. 161; EREL, Şafak N., *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, İmaj, 2. Basım, Ankara, 1998, s. 220; UYGUR, Atiye, *Eser Sahibine Tanınan Haklara Getirilen Kısıtlamalar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, s. 101.

¹⁷ Fotoğrafa hususiyet kazandıran özellikler için bkz. Yar. 11. HD., E. 2014/12456 K. 2014/19766 T. 15.12.2014 (lexpera; E.T: 16.05.2023).

alınabilir. “Eser sayılma” niteliği açısından ise anlatım özellikleri belirleyicidir. Dolayısıyla yazının eser sayılabilmesi için belli bir kompozisyon ve düzen içerisinde bulunması ve yazarın kişisel zekâ, duygu ve deneyimlerini içeren bir anlatıma sahip olması gerekir. Ancak bu noktada haberin niteliği de önem taşır. Örneğin eğlendirici, bilimsel, teknolojik ya da kültürel içerikli haberlerde, yazının içeriğini serbest biçimlendirme alanı daha fazla olduğu için habercinin kendi hususiyetini ortaya koyması, haber metnine kendisinden bir şeyler katması daha mümkün hale gelmektedir¹⁸. Buna karşın bazı haberlerde doğruluk, gerçeklik ve objektiflik ilkeleri ile basit ve anlaşılır bir dil kullanma zorunluluğu, habercinin yaratıcılık alanını kısıtlar. Olay haberciliğinde, önemli ve bilgilendirici haberlerde durum bu şekildedir¹⁹. Bu farklılığın etkilerine çalışmada ayrıca değinilmiştir.

B. Haber İçeriklerinin Eser Sayılmasının Önemi

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’na göre “eser” olarak nitelendirilen bir içerik, Kanun’un, eser sahipleri için öngördüğü manevi ve mali haklara (FSEK m.14 vd.) konu olmaktadır. Bu bağlamda eser sahibi, eseri meydana getiren kişidir (FSEK m.8/1). Dolayısıyla haber metnini yazan ya da haber değeri taşıyan fotoğrafı çeken kişi, söz konusu içeriklerin “eser” sayılması halinde eser sahibidir.

Eser sahibi manevi ve mali haklarını, ilgili maddelerde belirtilen fiilleri gerçekleştirmek hususundaki yetkileri vasıtasıyla kullanır. Eser sahibinin verdiği bir izne ya da kanunun öngördüğü bir serbestiye dayanmaksızın üçüncü kişilerin bu fiilleri gerçekleştirmesi haksız kullanım niteliğinde olup, eser sahibine FSEK m.66 vd. hükümlerde düzenlenen talepleri ileri sürme olanağı verir. Bunun istisnasını FSEK m.18/2 oluşturur. Hükme göre aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken meydana getirdikleri eserler üzerindeki haklar bunları çalıştıran veya tayin edenlerce kullanılır. Bu, haber ajanslarında görev yapan kişilerin yaptıkları iş ile ilgili meydana getirdikleri eserler üzerindeki (mali) hakların onları çalıştıranlarca kullanılacağı anlamına gelir. Bu bağlamda çalıştıranların/tayin edenlerin, eser sahipliğinden doğan mali hakların kullanımını ile ilgili olarak eser sahiplerinden izin alma zorunluluğu yoktur. Bu kişilerin FSEK m.18/2 uyarınca sahip oldukları kullanım hakkı “inhisari lisans”, bir diğer ifa-

¹⁸ Serbest biçimlendirme alanının hususiyete etkisi için bkz. BOZGEYİK, Hayri, “Fikir ve Sanat Eserlerinin Hususiyet”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Y. 2009, C. 25, S. 3, s. 176.

¹⁹ REHBINDER, s. 4 vd.

deyle “tam ruhsat” niteliğinde olduğundan²⁰, mali hakların kullanımı konusunda izin almak isteyen üçüncü kişiler, izni eser sahibini çalıştıran/tayin eden konumundaki bu kişilerden almalıdır.

FSEK m.52 uyarınca “yazılılık” ve hangi hakların kullanılacağına ilişkin “ayrı ayrı belirtilmiş olması”, alınması gereken iznin geçerlilik koşullarıdır. Bu husus aynı zamanda örtülü iznin geçerli olmayacağı, internete vb. ortamlara hak sahibinin rızasıyla konmuş haberlerin dahi üçüncü kişilerce serbestçe paylaşılacağı anlamına gelir.

FSEK’te eser sahipleri dışında, eser ile bağlantılı hak sahiplerine de mutlak haklar tanınmıştır. Bağlantılı hak sahibi kavramı hukuki bir terim olup, eser sahibi olmamakla birlikte eser üzerinde bazı haklara sahip olan gerçek ya da tüzel kişileri ifade eder. FSEK m.80 hükmüne göre bağlantılı hak sahipleri; eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçılar, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları, filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları ve gerçekleştirdikleri yayınlar üzerinde radyo-televizyon kuruluşları olarak belirlenmiştir. Ortak özellikleri bir içerik ile ilgili icrai emek veya yatırım ortaya koymak olan²¹ bağlantılı hak sahiplerine tanınan haklar, eser sahibine ait hakların kullanımına ilişkin olmayıp, bizzat kendilerine tanınan mutlak haklardır. Örneğin radyo-televizyon kuruluşlarının da çoğaltma, yayma, umum ileme gibi münhasıran kendilerinin kullanabileceği mali yetkileri vardır (FSEK m.80/1.1.C); ancak bu yetkiler, söz konusu kuruluşların kendi gerçekleştirdikleri yayınlar üzerindeki yetkililerdir, yayın içeriğindeki eserler (haberler) üzerindeki değil. Öte yandan bağlantılı hak korumasından yararlanabilecek kişi ya da kurumlar Kanun’da sınırlı sayma yöntemi ile ifade edildiğinden, haber içeriklerini topluma ilk ulaştıran olmak için büyük emek harcayan ve yatırım yapan basın yayıncıları da bağlantılı hak korumasından yararlanamamaktadır²². Bu nedenle haber içeriklerinin “eser” sayılması, FSEK’in korumasından yararlanması için geriye kalan tek yoldur.

Gerçi FSEK’te, hususiyet taşımayan, bir diğer ifadeyle eser sayılmayan bazı fikri ürünler de anılmıştır. Bunun bir örneği FSEK m.84 hükmüdür. Anılan düzenlemede “*Bir işareti, resim veya sesi, bunları nakle yarayan bir alet üzerine tespit eden veya ticari maksatlarla haklı olarak çoğaltan yahut yayan kimse, aynı*

²⁰ ATEŞ, Mustafa, “İşçinin İşin Görülmesi Strasında Meydana Getirdiği Eser Üzerindeki Telif Hakları”, **TİSK Akademi**, Y. 2013, C. 8, S. 15, s. 82.

²¹ SULUK, s. 174.

²² Bu husustaki eleştiriler, diğer görüşler ve uluslararası alandaki gelişmeler için bkz. GÖNÜLAL, s. 787 vd.; ÖZKAN / POLAT AKGÜN, s. 50 vd.; SOYSAL, s. 261 vd.; SULUK, s. 171 vd.

işaretin, resmin veya sesin 3 üncü bir kişi tarafından aynı vasıttan faydalanılmak suretiyle çoğaltılmasını veya yayımlanmasını menedebilir. Tecavüz eden tacir olmasa bile birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında haksız rekabete müteallik hükümler uygulanır” ifadelerini takiben “*eser mahiyetinde olmayan her nevi fotoğraflar, benzer usullerle tespit edilen resimler ve sinema mahsulleri hakkında da bu madde hükmü uygulanır*” demek suretiyle, haber değeri olan fakat eser niteliği taşımayan fotoğraf ve videoların, FSEK m.84’te sayılan kişilerden izin alınmadan ve haksız rekabet yaratacak şekilde çoğaltılmasının ve yayımlanmasının engellenebileceği ortaya konmuştur. Ancak FSEK m.84 ile gönderme yapılan haksız rekabete ilişkin düzenlemeler, TTK m.54 vd. hükümlerde yer alır. Dolayısıyla FSEK, eser değeri olmayan söz konusu fikri ürünleri kendi koruma kapsamına almamıştır. Bir diğer ifadeyle FSEK m.84, hak sahibine mutlak yetkiler tanımamakta, genel hükümlere gönderme yapmaktadır. Haberin eser olarak korunmasının önemi de bu noktada ortaya çıkmaktadır. Hak sahibinin açık ve yazılı rızası olmadan ya da kanunun öngördüğü serbestilerin şartları sağlanmadan üçüncü kişilerin eser niteliğindeki haber kullanmaları “mutlak ihlal” niteliğinde olduğundan, haberin eser niteliğinde olduğunun üçüncü kişilerce bilinip bilinmemesi, haberin kullanılmasının dürüstlük kuralına ya da kişilik hakkına aykırı olup olmaması gibi hususlar önem taşımaz. FSEK’e göre yetkisiz kullanım, ihlalin varlığı için gerekli ve yeterlidir. Eser sayılmayan haberler için genel hükümlere başvurulduğunda ileri sürülen taleplerden sonuç alınabilmesi ise haberin dürüstlük kuralına ya da kişilik hakkına aykırı şekilde kullanılmış olması gibi ek koşullar gerektirmektedir. Bu nedenle haberin eser olarak nitelendirilebiliyor oluşu, bağlantılı hak korumasından da yararlanamadığı göz önüne alındığında, haber üzerindeki hak sahipleri açısından avantajlıdır. Ancak her ne kadar haberin eser sayılması önemliyse de eser niteliğindeki haberlerin koruma kapsamı diğer fikir ve sanat eserlerine nazaran daha dardır²³.

C. Eser Niteliğindeki Haberlerin Korunmasını Gerektiren Haller

1. Manevi ve Mali Hak İhlalleri

Eser niteliğindeki haberin sahibine Kanun ile tanınan inhisari yetkiler, FSEK ile sağlanan korumanın kapsamını oluşturur. Bir diğer ifadeyle haberin üçüncü kişilerce kullanımının “yetkisiz” kabul edilmesi ve bu kullanıma karşı hukuki taleplerin ileri sürülebilmesi için bu kullanımın, eser üzerindeki inhisari yetkilerin konusunu oluşturan manevi ve mali hakları ihlal eder nitelikte olması

²³ Bu husus aşağıda, “İstisnalar” başlığı altında ele alınmıştır.

gerekir. Manevi ve mali hakların kapsamına girmeyen fiillerin üçüncü kişilerce gerçekleştirilmesi FSEK açısından serbesttir²⁴.

Eser sahibinin manevi haklarını; umuma arz yetkisi (FSEK m.14), adın belirtilmesi yetkisi (FSEK m.15), eserde veya eser sahibinin adında kısaltma, ekleme gibi çeşitli değiştirmeler yapılmasını engellemek yetkisi (FSEK m.16) ile eserin malik ya da zilyedinin belirli davranışlardan kaçınmasını isteme yetkisi (FSEK m.17) oluşturur.

Umuma arz (bir diğer ifadeyle “kamuya sunma”) hakkı ile anlatılmak istenen, eserin, ilk kez sahibinin kişisel çevresi dışına çıkmasıdır²⁵. FSEK m.14’e göre bir eserin umuma arz edilip edilmemesini, yayımlanma zamanını ve tarzını münhasıran eser sahibi tayin eder; bütünü veya esaslı bir kısmı alenileşmemiş olan yahut ana hatları herhangi bir suretle henüz umuma tanıtılmayan bir eserin muhtevası hakkında da ancak o eserin sahibi malumat verebilir. Öyleyse daha önce alenileşmemiş olan eser niteliğindeki bir haberin üçüncü kişiler tarafından umuma arz edilmesi FSEK m.14’te belirtilen manevi hakkı ihlal eder.

Eser sahibinin manevi hakları içerisinde, eseri kendi adı veya takma adı ile yahut adsız olarak eseri umuma sunma veya yayımlama yetkisi de bulunmaktadır (FSEK m.15). Dolayısıyla haberi kullanan kişinin haberde eser sahiplerinin adını belirtmemesi bu hakkı ihlal eder.

Eserde veya eser sahibinin adında kısaltma, ekleme gibi çeşitli değiştirmeler yapılmasını engellemek de eser sahibinin manevi hakları arasında sayılmıştır (FSEK m.16). Haberde eser sahibinin şerefini, haysiyetini etkileyen “çarpıtma” gibi değişiklikler yapılması bu hakkın ihlaline örnek olarak verilebilir.

Habere konu olan eser niteliğindeki video ve fotoğrafların hukuki işlem yoluyla bir başkasına devredilmesi halinde devralan kişilerce tahrip edilmesi ise FSEK m.17 ile düzenlenen manevi hakkı ihlal eder. İlgili hükme göre aslın maliki, eser sahibi ile yapmış olduğu sözleşme şartlarına göre eser üzerinde tasarruf edebilir; ancak eseri bozamaz, yok edemez ve eser sahibinin haklarına zarar veremez.

Eser sahibinin mali hakları ise FSEK m.21 vd. hükümlerde düzenlenen işleme, çoğaltma, yayma, temsil ve umuma iletim haklarıdır.

²⁴ Ancak bu husus, alenileşmiş eserler için geçerlidir. Alenileşmemiş eserler için eser sahibine tanınan yetkiler FSEK’te belirtilenler ile sınırlı değildir. Bu husus FSEK m.20/2’deki “Henüz alenileşmemiş bir eserden her ne şekilde ve tarzda olursa olsun faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.” ifadesinden anlaşılmaktadır. Alenileşmiş eser, hak sahibinin rızasıyla umuma arz edilmiş eser demektir (FSEK m.7/1).

²⁵ NAL / SULUK (KARASU), s. 79.

Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir (FSEK m.21). Bu bakımdan eser niteliğindeki bir haberin içeriğini değiştirmek, dönüştürmek suretiyle haberdan yararlanmak işleme hakkını ihlal eder.

Çoğaltma ise eserlerin aslından ikinci bir kopyasının çıkarılması ya da eserin işaret, ses ve görüntü nakil ve tekrarına yarayan, bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca tespit edilmesi (sabitlenmesi/kaydedilmesi) olarak tanımlanmıştır (FSEK m.22/2). O halde eser niteliğindeki haberin üçüncü kişilerce kopyalanması ya da dijital veya analog olması fark etmeksizin herhangi bir ortama kaydedilmesi çoğaltma hakkını ihlal eder²⁶.

Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak olarak tanımlanan yayma hakkı (FSEK m.23) ise örneğin haberin çoğaltılmış fiziki nüshalarının üçüncü kişilerce piyasaya sunulması halinde ihlal edilmiş olur.

Haberin herhangi bir ortama kaydedilmeksizin gösterilmesi, okunması, dinletilmesi gibi fiiller ise temsil hakkını ihlal eder. FSEK m.24'te temsil hakkı, eserden doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarayan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi fiiller ile faydalanma hakkı olarak ifade edilmiştir.

Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması ise FSEK m.25 ile düzenlenen umuma iletim hakkının konusudur. Haberın dijital ya da elektronik ortamlarda toplumun erişimine sunulması ya da istendiğinde erişilebilir hale getirilmesi, umuma iletim hakkını ihlal etmektedir.

2. İstisnalar

a. Genel Olarak

FSEK, eser sahibine tanınan mutlak haklara kamu düzeni, kamu yararı ve özel menfaat düşünceleri ile çeşitli sınırlamalar getirmiştir. Bunların mevcudiyeti hâlinde eser, hak sahiplerinden izin alınmadan üçüncü kişilerce kullanılmış dahi olsa, bu kullanım "hak ihlali" yaratmaz. Zira söz konusu bu sınırlamalar, üçüncü kişilerin fiillerinin hukuka aykırılığını ortadan kaldırır.

²⁶ Çoğaltmanın türü ve tarzının hakkın mevcudiyetine etki etmediği yönünde bkz. NAL / SULUK (KARASU), s. 86.

İstisnalardan bazıları, eser niteliğindeki haberi kullanan üçüncü kişilerin değil haber içeriğini hazırlayan kişinin, haberinde başkalarına ait fikir ve sanat eserlerine yer verirken yararlanabileceği niteliktedir. FSEK m.37’de düzenlenen “haber istisnası” bu şekildedir. Buna göre; haber mahiyetinde olmak ve bilgilendirme kapsamını aşmamak kaydıyla, günlük hadiselerle ilgili olarak fikir ve sanat eserlerinden bazı parçaların işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan vasıtalara alınması mümkündür. Bu şekilde alınmış parçaların çoğaltılması, yayılması, temsil edilmesi veya radyo ve televizyon gibi araçlarla yayınlanması serbesttir. Ancak bu serbestlik, hak sahibinin hukuki menfaatlerine zarar verecek şekilde veya eserden normal yararlanmaya aykırı biçimde kullanılamaz. Haber içeriğini hazırlayan kişinin yararlanabileceği diğer istisnalara örnek olarak; umumî yollar, caddeler ve meydanlara temelli kalmak üzere koyulan güzel sanat eserlerinin, resim, fotoğraf ve benzeri yöntemler ile çoğaltılmasına, yayılmasına, umumi mahallerde projeksiyonla gösterilmesine, radyo ve benzeri vasıtalarla yayımlanmasına izin veren FSEK m.40 hükmü ve mevzuat, içtihat veya nutukların kullanılmasına istisna getiren FSEK m.31-32 düzenlemeleri gösterilebilir.

Kanunda eser niteliğindeki haberi kullanan üçüncü kişilerin yararlanabilecekleri istisnalar da mevcuttur. Örneğin FSEK m.30’da eserin genel emniyet veya adli amaçlara hizmet maksadıyla yayımını ve çoğaltılmasını mümkün kılan düzenleme bu şekildedir. Bir diğer örnek, FSEK m.38’de düzenlenen şahsen kullanım istisnasıdır. Hükümde, bütün fikir ve sanat eserlerinin (dolayısıyla eser niteliğindeki haberlerin de) kâr amacı güdülmeksizin şahsen kullanmaya mahsus çoğaltılmasının mümkün olduğu; ancak bu çoğaltmanın hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep olmadan zarar veremeyeceği ya da eserden normal yararlanmaya aykırı olamayacağı öngörülmüştür. Keza yayımlanmış haberin tüm eğitim ve öğretim kurumlarında, yüz yüze eğitim ve öğretim maksadıyla doğrudan veya dolaylı kâr amacı gütmeksizin temsili de eser sahibinin ve eserin adının mutad şekilde açıklanması şartıyla serbesttir (FSEK m.33).

FSEK’te “alıntı” da çeşitli hükümlerde düzenlenerek eser niteliğindeki haber üzerindeki hakları sınırlandırmaktadır²⁷. Alıntı (iktibas), bir eserin ya da eserin bir parçasının, ifadeleri açıklamak, bir görüşü savunmak ya da eser ile muhatap arasında entelektüel bir iletişim kurmak amacıyla başkasına ait bir eser içerisinde kullanılmasıdır²⁸. Düzenlemelerden ilki, eğitim ve öğretim için seçme ve toplama

²⁷ Bu konuda genel bilgi için bkz. SOYKAN, İsmail, “Fikrî Mülkiyet Hukukunda Basım İktibasları”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2011, C. 67, s. 1-2, s. 183-207.

²⁸ DREIER, Thomas / SCHULZE, Gernot, **Kommentar zum Urheberrechtsgesetz**, 7. Aufl., Beck, München, 2022, §51 Rn. 2b; ayrıca bkz. AB Adalet Divanı (Büyük Daire), 29.7.2019 - C-516/17 (Spiegel Online GmbH/Volker Beck), GRUR 2019, 940.

eserler oluşturmak amacıyla alıntı yapılmasıdır. FSEK m.34'te yer alan bu hükme göre; yayımlanmış musiki, ilim ve edebiyat eserlerinden ve alenileşmiş güzel sanat eserlerinden, maksadın haklı göstereceği bir nispet dâhilinde iktibaslar yapılmak suretiyle, hal ve vaziyetinden eğitim ve öğretim gayesine tahsis edildiği anlaşılan seçme ve toplama eserler vücuda getirilmesi serbesttir²⁹.

Kanun'da, eğitim ve öğretim gayesiyle seçme ve toplama eser meydana getirme amacı dışında eserlerden alıntı yapılabilmesinin serbest bırakıldığı bir düzenlemeye de yer verilmiştir. Bu düzenleme, "iktibas serbestisi" başlığı altında FSEK m.35'te yer almaktadır. İktibas serbestisi, derleme eser oluşturmaya yönelik alıntıyı değil, genel olarak bilimsel ve kültürel amaçlarla yapılan alıntı serbestisini düzenlemektedir. Ancak hükme göre, bir eserden alıntı yapabilmek sadece; alenileşmiş bir eserin bazı cümle ve fıkralarının müstakil bir ilim ve edebiyat eserine alınması, yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması, alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dâhilinde ve içeriği aydınlatmak amacıyla bir ilim eserine konulması ve alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ilmi konferans veya derslerde, konuyu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi hallerinde mümkündür³⁰. Eser niteliğindeki haberin içeriklerinden, FSEK m.34 ve 35'ün şartlarına uygun şekilde alıntı yapmak mümkündür.

Kanun'da alıntı ile ilgili bir diğer düzenleme FSEK m.36 hükümdür. Bu hüküm haber içerikleri özelinde alıntı serbestisini düzenlemektedir. Bir diğer ifadeyle, FSEK m.34 ve 35'in konusunu ilgili maddelerde belirtilen her türlü fikir ve sanat eseri oluşturmakta iken, FSEK m.36 sadece haber değeri olan eserler ile ilgili bir düzenlemedir. Konuyla ilgili taşıdığı önem açısından, söz konusu hükmü ayrı bir başlıkta değerlendirmeyi uygun görmekteyiz.

b. Gazete İçeriği İstisnası

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m.36'da toplumun haber alma hakkı gözetilerek³¹ haber içeriklerinin koruma kapsamını daraltan bir düzenlemeye yer verilmiştir. Gazete münderecatı (içeriği) başlığını taşıyan hüküm şu şekildedir:

²⁹ Detaylı bilgi için bkz. BOZGEYİK, Hayri, "Telif Hukukunda Eğitim İstisnası", *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, Y. 2015, C. 1, S. 2, s. 28 vd.

³⁰ FSEK m.35 uyarınca yapılacak alıntıda hukuka uygunluk kriterleri için ayrıca bkz. USLU, Ramazan, "Alıntıda Hukuka Uygunluk Kriterleri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 2019, C. 68, S. 4, s. 925 vd.

³¹ ATEŞ, Mustafa, "Fikir ve Sanat Eseri Sahibinin Manevi Haklarına Tecavüzün Ref'i", *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, Y. 2022, C. 8, S. 2, s. 324.

«Basın Kanununun 15 inci maddesi hükmü mahfuz kalmak üzere basın veya radyo tarafından umuma yayılmış bulunan günlük havadisler ve haberler serbestçe iktibas olunabilir.

Gazete veya dergilerde çıkan içtimai, siyasi veya iktisadi günlük meselelere müteallik makale ve fıkraların iktibas hakkı sarahaten mahfuz tutulmamışsa aynen veya işlenmiş şekilde diğer gazete ve dergiler tarafından alınması ve radyo vasıtasıyla veya diğer bir suretle yayılması serbesttir. İktibas hakkı mahfuz tutulsa bile sözü geçen makale ve fıkraların kısaltılarak basın özetleri şeklinde alınması, radyo vasıtasıyla veya diğer bir suretle yayılması caizdir.

Bütün bu hallerde, iktibas edilen gazete, dergi ve ajansın ve eğer bunlar da başka bir kaynaktan alınmışlarsa o kaynağın adı, tarih ve sayısından başka makale sahiplerinin adı, müstear adı veya alameti zikredilmek icap eder.»

Hükmün birinci fıkrası, günlük havadis ve haberlerle ilgilidir. Kanun koyucu bu tür haberlerden serbestçe iktisap edilebileceğini düzenlenmiştir. Mahfuz tutulan Basın Kanunu m.15 hükmü ise günümüzde yürürlükte değildir.³²

Öğreti ve uygulamadaki genel kanaate göre bu hükmün kapsamındaki günlük havadis ve haberler “eser niteliğinde olmayan” haberlerdir.³³ Bu görüş doğrultusunda hareketle varılacak sonuç, birinci fıkra hükmünün bildirici nitelikte olduğudur. Nitekim FSEK yalnızca “eser” niteliğindeki haberlerin üçüncü kişilerce kullanımına sınırlandırmalar getirmektedir; bu niteliği haiz olmayan fikri ürünler FSEK’in konusuna girmemekte, dolayısıyla Kanun bunlarla ilgili olarak bir sınırlama öngörmemektedir. Bir diğer ifadeyle FSEK uyarınca eser niteliğinde olmayan haberlerden serbestçe alıntı yapılabileceği, bunların serbestçe kullanılabilmesi FSEK m.36/1 hükmü olmadan da ulaşılabilecek bir sonuçtur.

³² Mülga 5680 sayılı Basın Kanunu’nun 15. Maddesi uyarınca “Bir mevkutenin hususi fedakarlık ihtiyariyle elde edip yayınladığı haber yazı ve resimler mevkute sahibinden müsaade alınmadıkça neşirlerinden 24 saat geçmeden başka mevkuteler tarafından yayınlanamaz. Hususi fedakarlık ihtiyariyle elde edilen yazı ve resimler için mevkute sahibinden izin almak mecburidir”. Benzer bir hüküm yeni Basın Kanunu’nun 24. Maddesinde şu şekilde yer almaktadır: “Bir süreli yayında yayımlanmış haber, yazı ve resimleri kaynak göstermeksizin yeniden yayımlayanlar beşmilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu eserleri, yeniden yayım hakkı saklı tutulmuş olmasına rağmen, süreli yayım sahibinin izni olmadan yeniden yayımlayanlar yirmimilyar liradan kırkmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.” FSEK’in mevcut halinde Basın Kanunu m.24’e açık bir atf olmamakla birlikte, bu husus koşullarının mevcudiyeti halinde ilgili hükümde öngörülen cezai yaptırımın uygulanmasına engel değildir.

³³ ARSLANLI, Halil, **Fikri Hukuk Dersleri II-Fikir ve Sanat Eserleri**, Sulhi Garan, İstanbul, 1954, s. 130; AYİTER s. 161; YAVUZ, Levent / ALICA, Türkan / MERDİVAN, Fethi, **Fikri ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu Cilt 1, 2**, Basım, Seçkin, Ankara, 2014, s. 1309.

Ayrıca eser sayılmayan bir fikri ürün üzerinde hak sahibine mutlak nitelikte manevi-mali haklar tanınmayacağı için bu haklara getirilen sınırlandırmalardan bahis açmaya da gerek yoktur³⁴. Görüldüğü üzere öğreti ve uygulamadaki genel kanaat (birinci fıkra hükmünün eser sayılmayan haberler ile ilgili olduğu görüşü) takip edilirse, bu şekilde bir düzenlemenin eser sahibinin haklarına getirilen sınırlandırmalar kapsamında yer alması anlamsızdır. Keza hükmün üçüncü fıkrasında, birinci ve ikinci fıkrayı kapsar şekilde düzenlenen ad ve kaynak belirtme zorunluluğu da birinci fıkrada bahsi geçen günlük havadis ve haberler açısından pratik önem taşımaz. Zira bu hükmün ihlal edilmesi halinde FSEK’te uygulanabilecek bir yaptırım yoktur. Nitekim FSEK’te tüm davalar ile ilgili düzenlemeler “*mali ve manevi hakların ihlali halinde*” şeklinde başlamaktadır. Dolayısıyla 36’ncı maddenin 3’üncü fıkrasına dayanarak, eser sayılmayan haberler için talep ileri sürülemez, tazminat davası açılmaz. Bu tür haberlerin kaynak göstermeden iktibas halinde genel hükümlere başvurulması gerekir³⁵.

Çalışmanın başlarında da ifade edildiği gibi eser olabilmenin şartını oluşturan hususiyet, atlanması büyük bir eşik değildir. Düşük düzeyde hususiyet dahi bir fikri ürünü “eser” olarak nitelendirmeye yetmektedir. Kanaatimizce FSEK m.36/1 hükmünün, eser sayılmakla birlikte düşük düzeyde hususiyet içeren haberleri kapsadığının kabul edilmesi isabetli olur. Bu şekilde bir yorum hükme anlam kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda düşük hususiyet içeren haberlerin, hükmün son fıkrası ile getirilen kaynak belirtme zorunluluğu ile ilgili düzenlemeyle sınırlı da olsa korunmasını sağlar. Aksi halde (FSEK m.36/1’in eser sayılmayan haberler ile ilgili bir hüküm olduğunun kabulü halinde) eser niteliği taşıyan ve fakat düşük düzeyde hususiyet içeren haberlerin ne şekilde ele alınması gerektiği ile ilgili bir sorun ortaya çıkmaktadır. Nitekim düşük düzeyde

³⁴ FSEK m.36 başlığının “Gazete Münderecatı (İçeriği)” şeklinde olmasını eleştiren bir görüşe göre FSEK m.36/1 yalnızca gazetelerde yer alan haberlere değil, her türlü günlük havadis ve habere istisna getirdiği için hükmün başlığı olması gerekenden dar tutulmuştur (Bkz. KILIÇOĞLU, Ahmet, **Sınai Haklarla Karşılaşılmalı Fikri Haklar**, 7. Basım, Turhan, Ankara, 2021, s. 353). Ancak belirttiğimiz gibi FSEK m.36/1 eser sahiplerinin haklarına getirilen gerçek bir istisna değildir; zira eser sayılmayan haberler ile ilgilidir. Eser sayılan haberler için getirilen asıl istisnai düzenleme ise FSEK m.36/2’de yer almakta ve gazete ile dergilerde yer alan haberler için istisna getirmektedir. Bu açıdan söz konusu düzenleme ile madde başlığı arasında ciddi bir uyumsuzluk bulunmamaktadır.

³⁵ Esasen özel nitelikli Basın Kanunu m.24’te de kaynak gösterme zorunluluğu ile ilgili bir hüküm bulunmaktadır. Buna göre; bir süreli yayında yayımlanmış haber, yazı ve resimleri kaynak göstermeksizin yeniden yayımlayanlar adli para cezasıyla cezalandırılırlar. Ancak bilindiği gibi adli para cezası, olası bir zararın varlığı halinde istenebilecek tazminatı ikame edecek bir yaptırım değildir. Öte yandan Basın Kanunundaki hükümde yalnızca kaynak gösterme zorunluluğundan bahsedilmekte, FSEK’teki gibi “*kaynağın adı, tarih ve sayısından başka makale sahiplerinin adı, müstear adı veya alameti zikredilmek icap eder*” şeklinde detaylı bir ifade kullanılmamaktadır. Hükmün cezai niteliği nedeniyle, FSEK’in kıyasen uygulanması ve kaynak göstermenin şekline ilişkin belirli kurallar getirilmesi mümkün değildir.

hususiyet içerdiği için FSEK m.36/1 kapsamına girmeyen haberler, FSEK m.36/2 hükmünde belirtilen nitelikleri de taşımadıkları takdirde, haber niteliğinde olmayan diğer tüm eserler ile aynı korumaya tabi olacaklardır; bir diğer ifadeyle bu tür haberler için FSEK m.36'da öngörülen “koruma kapsamı sınırlandırması” geçerli olmayacaktır. FSEK m.36'nın ikinci fıkrası, toplumsal, siyasi ve ekonomik nitelikteki makale ve fıkralarla ilgilidir. Bu tür haberlerin “eser” olduğu kabul edilmekte; ancak toplumsal yarar gözetilerek korunmaları hususunda sınırlandırmalar getirilmektedir. Yüksek derecede hususiyet içerse dahi toplumsal, siyasi ve ekonomik nitelik taşıdığı için korunması sınırlandırılan bu haberlerin, bu nitelikleri taşımayan ancak düşük düzeyde hususiyet içeren haberlerden daha dar bir kapsamda korunması hakkaniyetli değildir.

Eser sahipliğinden doğan haklara gerçek anlamda istisna getiren hüküm, toplumsal, siyasi ve ekonomik nitelikteki makale ve fıkraları³⁶ konu alan FSEK m.36/2'dir. Bu hükmün “eser niteliğindeki” birtakım haberler ile ilgili olduğu konusunda herhangi bir görüş ayrılığı yoktur. Ancak bu hüküm de kendi içerisinde birtakım problemler barındırmaktadır. Her şeyden önce bu hüküm, tarafı olduğumuz uluslararası Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi³⁷ ile uyumsuzdur. Sözleşmenin mükerrer 10. maddesinin ilk fıkrasında “*Gazetelerde ya da dergilerde yayımlanan güncel ekonomik, politik ya da dini makalelerin yayınına ya da telli olarak topluma iletimine ve aynı nitelikteki eserlerin yayınına ve basın yoluyla çoğaltımına izin verilmesi, çoğaltma, yayın ya da topluma iletimin açıkça mahfuz tutulmadığı durumlarda Birlik ülkelerinin mevzuatı ile düzenlenecektir*” düzenlemesi yer almakta³⁸, buna bağlı olarak Birlik ülkeleri gazetelerde ya da dergilerde yayımlanan güncel ekonomik, politik ya da dini makalelerin üçüncü kişilerce iktibas konusunda çeşitli serbestiler getirmektedir. FSEK m.36/2'de de keza “*Gazete veya dergilerde çıkan içtimai, siyasi veya iktisadi günlük meselelere müteallik makale ve fıkraların iktibas hakkı sarahaten mahfuz tutulmamışsa aynen veya işlenmiş şekilde diğer gazete ve dergiler tarafından alınması ve radyo vasıtasıyla veya diğer bir suretle yayılması serbesttir*” denemektedir; ancak dikkat edilirse FSEK'te, Bern Sözleşmesindeki gibi “ekonomik, politik ya da dini makaleler” değil, “içtimai, siyasi

³⁶ Makale ve fıkra ibarelerinden, belirli bir konuda düşüncelerin açıklanması veya bilgi verilmesi amacıyla yazılmış köşe yazılarının anlaşılması gerektiği yönünde bkz. ALICA (YAVUZ / MERDİVAN), s. 1313.

³⁷ Türkiye, ilk kez 1886 tarihinde kabul edilmiş olan Bern Sözleşmesine, 1951 yılında sözleşmenin 1948'de tadil edilmiş metnini (Brüksel Belgesi) onaylayarak katılmıştır. 1971 yılında sözleşmede yapılan değişiklikler (Paris Belgesi) ise ülkemizde 1995 tarihinde onaylanmıştır (RG: 12/07/1995, No: 22341).

³⁸ Çevirinin alıntılandığı yer için bkz. https://www.telifhaklari.gov.tr/resources/uploads/2012/03/18/2012_03_18_349175.pdf (E.T: 5.1.2023).

veya iktisadi” nitelikteki makaleler düzenleme kapsamına alınmıştır. “İçtimai” yani “toplumsal” sözcüğü oldukça kapsayıcı bir ifadedir. Bern Sözleşmesine göre toplumsal nitelik taşımakla birlikte salt kültürel, eğlence içerikli ya da bilimsel konular sınırlandırma kapsamına alınmamışken FSEK’in bu tür haberlerin üçüncü kişilerce kullanımına da serbesti getirmesi, habercinin aleyhinedir. Öte yandan alıntılama yapılabilecek haberlerin “günlük” olması gerektiğine dair Kanun’da öngörülen şartın “güncel” şeklinde anlaşılmasının da habercinin aleyhine olabileceği düşüncesindeyiz³⁹. Örneğin, kadına şiddetin toplumsal bir yara olarak güncelliğini koruyucu oluşu, aylar öncesinde kadına şiddet ile ilgili yazılmış bir köşe yazısının FSEK m.36’ya dayanılarak iktibas edilebileceği anlamına gelmemelidir. Günlük, o günlerde ortaya çıkan, o günlere ait olan demektir. Bunu “güncel” sözcüğü ile eş tutacak olsak dahi, “konunun güncelliği” değil “olayın güncelliği” şeklinde anlamının isabetli olabileceği kanaatindeyiz.

FSEK m.36/2’de belirtilen haberlerin iktibas edilebilmeleri için gazete ve dergilerde yayımlanmış olmaları gerekmektedir. Kanunda, gazete ve dergilerin dijital ya da basılı olmaları ile ilgili bir belirleme bulunmaması sebebiyle, internet gazetelerinde çıkan haberler için hükmün uygulanmayacağı yönünde öğretide ifade edilen görüşe⁴⁰ katılmamaktayız.

FSEK m.36/2’de belirtilen haberlerin iktibas edilebilmeleri için “*iktibas hakkının açık bir şekilde saklı tutulmamış olması*” gerekliliğine de dikkat çekmek gerekir. Ancak şunu unutmamak gerekir ki FSEK’teki bütün sınırlandırmalar alenileşmiş eserler için geçerlidir. Nitekim FSEK m.20’de yer alan “*Henüz alenileşmemiş bir eserden her ne şekil ve tarzda olursa olsun faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Alenileşmiş bir eserden eser sahibine münhasıran tanınan faydalanma hakkı, bu Kanunda mali hak olarak gösterilenlerden ibarettir.*” hükmü bu durumu ortaya koymaktadır. Alenileşmiş eser ise ilk kez hak sahibinin rızasıyla kamuya sunulmuş eser demektir (FSEK m.7). Dolayısıyla iktibas hakkı açıkça saklı tutulmamış olsa bile, şayet haber ilk kez hak sahibi tarafından umuma arz edilmemişse (örneğin haber başkasınca ele geçirilip yayımlandıysa) FSEK m.36/2 hükmü uygulanmamaktadır. Aynı şey basın özetleri için de geçerlidir. Her ne kadar Kanun’da, gazete veya dergilerde çıkan içtimai, siyasi veya iktisadi günlük meselelere ilişkin makale ve fıkraların kısaltılarak basın özetleri şeklinde alıntılanmasının iktibas hakkının saklı tutulup tutul-

³⁹ Günlük ifadesinin “güncel” şeklinde anlaşılması gerektiği yönünde bkz. ALICA (YAVUZ / MERDİVAN), s. 1314.

⁴⁰ Bkz. ALICA (YAVUZ / MERDİVAN), s. 1314 ve orada belirtilen kaynaklar.

madığından bağımsız olarak mümkün olduğu belirtilmiş⁴¹ de burada da yine yalnızca “alenilemiş” haberler için bu istisna hükmü uygulanabilmektedir.

Basılı ortamda yer alan haberlerin kısaltılarak “dijital/elektronik ortamda” basın özeti şeklinde yayımlanması da mümkündür. Ancak bu kullanımın, eser sahiplerinin menfaatine önemli ölçüde zarar vermemesine dikkat edilmelidir. TRIPS’te öngörülen üç aşamalı test vasıtasıyla bu tespit yapılabilir⁴². Bilindiği gibi üç aşamalı test, eser sahibinin haklarının sınırlandırıldığı hallerde bu sınırlandırmanın hukuka uygun olup olmadığının belirlenmesi konusunda bir ölçüt olma görevi yerine getirmektedir. Getirilen istisnanın/sınırlandırmanın sağlama-sı gereken ilk koşul, belirli ve özel bir duruma ilişkin olmasıdır⁴³. Sınırlandırmanın “eserin normal kullanımına engel teşkil etmemesi” gerekliliği, testin ikinci aşaması olarak karşımıza çıkmaktadır⁴⁴. Sınırlandırmanın, eserden mali biçimde yararlanma olasılığını kayda değer bir şekilde azalttığı durumlarda bu koşulun sağlanmadığı kabul edilmektedir. Testin son aşamasında ise hak sahibinin meşru menfaatlerine makul olmayan ölçüde zarar verilip verilmediği hususu değerlendirilmelidir⁴⁵. Görüldüğü gibi üç adım testi, sınırlandırmanın somut olayda uygulanabilirliği değerlendirmesinde bir yorum aracı niteliğindedir. Elektronik ortamda yayımlanacak basın özetleri için bu yorumun nasıl yapılacağı konusunda, Alman Federal Mahkemesi’nin 2002 tarihli “*Elektronische Pressespiegel*” kararı yol gösterici olmaktadır⁴⁶. Kararda Federal Mahkeme, basın özetleri için getirilen istisnanın dijital-elektronik ortamdaki basın özetleri için de uygulanmasının şartlarını ortaya koymuştur. Buna göre; basın özetlerini kullanacak kişilerin haberi faksimile (tıpkıbasım) şeklinde alıntılanması, ayrıca alıntılanmanın tam metin açma, arama, indeksleme gibi özellikler sunmayan grafik dosyalar halinde (örneğin (ai, .eps, .psd, .jpg, .gif, .tif, .png formatlarında) yapılması gerekir. Kararda ayrıca “*dijital ortamdaki basın özetleri belirlenebilir*

⁴¹ Bozbel’e göre basın özetleri için eser sahibine herhangi bir telif ücreti ödenmeden bu yönde bir serbesti getirilmesi isabetli değildir (BOZBEL, Savaş, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, On iki Levha, İstanbul, 2012, s. 192).

⁴² WANDTKE, Artur-Axel / BULLINGER, Winfried, **Praxiskommentar Urheberrecht**, 6. Aufl., Beck, München, 2022, §44a Rn. 1; üç adım testi için ayrıca bkz. ÖZDEN MERHACI, Selin, “Fikri Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmelerde Üç Adım Testi ve Yorumlanması”, **Terazi Hukuk Dergisi**, Y. 2018, C. 13, S. 140, s. 25 vd; HELVACI, Serap / ATAR, Eray Aksın, “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Üç Aşamalı Test”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Y. 2016, C. 22, S. 3, s. 1289 vd.

⁴³ ÖZDEN MERHACI, s. 29.

⁴⁴ HELVACI / ATAR, s. 1295 vd; ÖZDEN MERHACI, s. 30.

⁴⁵ HELVACI / ATAR, s. 1297 vd; ÖZDEN MERHACI, s. 31.

⁴⁶ BGH, Urteil vom 11. 7. 2002 - I ZR 255/00 (Hamburg) Elektronischer Pressespiegel, GRUR 2002, 963.

sayıda kullanıcının erişimine sunulmalı ve basın özetinin kullanımı ilgili sayfaların kullanıcı yoğunluğunu alışılmışın üstünde artırmamalı” denmektedir. Bu ifadeden, elektronik basın özetlerinin sadece kurum içi ortamlarda kullanılabilceği anlaşılmaktadır⁴⁷.

FSEK m.36/3'te yer alan “*iktibas edilen gazete, dergi ve ajansın ve eğer bunlar da başka bir kaynaktan alınmışlarsa o kaynağın adı, tarih ve sayısından başka makale sahiplerinin adı, müstear adı veya alameti zikredilmek icap eder*” hükmü gereği, FSEK m.36/2'ye göre alıntı yapılabilecek tüm hallerde kaynak gösterme zorunluluğuna riayet edilmesi gereklidir. Ayrıca hükümde açıkça belirtilmemiş de olsa eser sahibinin manevi haklarının kullanımdan zarar görmemesine de dikkat edilmelidir. Zira FSEK m.36 hükmü ile koruma kapsamı daraltılan haklar mali haklardır. Manevi haklar bundan etkilenmemelidir.

Eser niteliği taşımakla birlikte FSEK m.36 kapsamına girmeyen haberler; bir diğer ifadeyle toplumsal, siyasi ve ekonomik günlük konulara ilişkin olmayan, güncelliğini yitiren olaylara ilişkin olan veya gazete ve dergilerde yer almayan haberler, yalnızca bir üst başlıkta izah ettiğimiz FSEK m.34 ve 35 hükümlerine uygun bir şekilde iktibas edilebilirler ya da şartları varsa FSEK m.30 vd. hükümlerde öngörülen istisnalar kapsamında serbestçe kullanılabilirler. Kanun'da belirtilen istisnaların şartları sağlanmaksızın haberi kullanan üçüncü kişiler, gerçekleştirdikleri manevi ve mali hak ihlalden sorumlu tutulurlar.

3. İhlal Halinde İleri Sürülebilecek Talepler

Haber niteliğindeki eserden doğan hakları ihlal edilen hak sahiplerinin ihlale karşı ileri sürebilecekleri talepler FSEK m.66 vd. hükümlerde düzenlenmiştir. Bunun yanında FSEK m.15/3'te, bir eserin kimin tarafından meydana getirildiği ihtilaflı ise yahut herhangi bir kimse eserin sahibi olduğunu iddia etmekte ise eserin hakiki sahibinin, hakkının tespitini mahkemeden isteyebileceği hususu da hükme bağlanmıştır⁴⁸.

FSEK m.66 vd. hükümler kapsamında düzenlenen davalar ise tecavüzün önlenmesine (tecavüzün men'i), kaldırılmasına (tecavüzün ref'i) ve tazminat taleplerine ilişkindir. Tazminat dışındaki taleplerde kusur şartı aranmaz.

⁴⁷ Karar değerlendirmesi için ayrıca bkz. KATZENBERGER, Paul, “Elektronische Pressespiegel aus der Sicht des urheberrechtlichen Konventionsrechts”, **GRUR Int**, Y. 2004, Heft 9, s. 739.

⁴⁸ FSEK'te genel bir tecavüzün tespiti davası düzenlenmemiştir. Öğretiye göre bu dava şartları varsa TTK m.56/1 ve TMK m.25'e göre açılacaktır, bkz. NAL / SULUK (KARASU), s. 135.

FSEK 69'da "*Mali veya manevi haklarında tecavüz tehlikesine maruz kalan eser sahibi muhtemel tecavüzün önlenmesini dava edebilir. Vaki olan tecavüzün devam veya tekrarı muhtemel görülen hallerde de aynı hüküm caridir.*" şeklinde düzenlenen tecavüzün men'i davası, tecavüzün ilk kez gerçekleşeceğine ya da tekrarlanacağına dair yakın ve muhtemel bir tehlike olması halinde bu tehlikeyi savuşturmak amacıyla açılmaktadır.

Başlanmış ve devam etmekte olan tecavüzün kaldırılması ve etkilerinin giderilmesi bakımından açılabilir dava ise tecavüzün refi davasıdır⁴⁹. Bu dava mali ve manevi haklar açısından ayrı ayrı düzenlenmiştir. Manevi haklar açısından tecavüzün refi talebini düzenleyen hüküm 67. maddedir. Buna göre; daha önce alenileşmemiş eser niteliğindeki haberin üçüncü kişiler tarafından umuma arz edilmesi halinde çoğaltılarak yayımlanmış nüshaların toplatılması FSEK m.67/1 hükmü ile sağlanabilir. Haberde eser sahibinin adı hiç belirtilmemiş, yanlış veya kifayetsiz belirtilmiş ya da iltibasa meydan verir şekilde kullanılmışsa yahut kaynak gösterme kuralına riayet edilmemişse FSEK m.67/2 ve m.67/3⁵⁰ uyarınca bu duruma son verilebilir. Manevi hakkın ihlali haber içeriğinde haksız değişiklik yapmak şeklinde gerçekleşmişse, değişikliğin eski haline getirilmesi, düzeltilmesi, ilanı gibi talepler de bu hüküm kapsamında ileri sürülebilir (FSEK m.67/4, Nr.1). Keza güzel sanat eserlerinin (örneğin haber içeriğinde yer alan eser niteliğindeki fotoğrafların) değiştirilmesi halinde, eser sahibinin adının kaldırılması⁵¹, değişikliğin kendisi tarafından yapılmadığının belirtilmesi ya da mümkünse eski halin iadesi talepleri ileri sürülebilir (FSEK m.67/4, Nr.2).

Eski hale getirme, değişiklik yapma gibi talepler manevi hak ihlalleri söz konusu olduğunda ileri sürülebilecek taleplerdir. Mali hak ihlalleri söz konusu olduğunda ise FSEK m.68 hükmü uygulanmaktadır. Buna göre; işleme, çoğaltma, yayma, temsil ve umuma iletim hakkı ihlal edilen eser sahipleri, üçüncü

⁴⁹ Ref kavramının tanımı ve mahiyeti ile şartları için bkz. ATEŞ, Mustafa, "Fikir ve Sanat Eseri Sahibinin Manevi Haklarına Tecavüzün Ref'i", **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Y. 2022, C. 8, S. 2, s. 339 vd.

⁵⁰ Yukarıda (Bölüm I.C.2.b) belirttiği üzere öğretide ve uygulamada hakim olan görüş (her ne kadar katılsak da), FSEK m.36/1 hükmünün "eser sayılmayan" haberler ile ilgili bir düzenleme olduğu yönündedir. FSEK m.67/3'de, 36. maddedeki kaynak gösterme kuralına aykırılığın da ref davasına konu olacağı düzenlenmişse de kanımızca eser sayılmadığı kabul edilen FSEK m.36/1'deki haberler yönünden FSEK m.67 değil, genel hükümler uyarınca ref talebinde bulunulmalıdır (bu husus Bölüm II. A'da ele alınmıştır). Zira FSEK, eser sayılmayan içerikler ile ilgilenmez.

⁵¹ Özellikle eserde yapılan değişikliğin eser sahibinin hususiyetini yok edecek seviyeye ulaşması, bir diğer ifadeyle eser ile sahibi arasındaki manevi bağın kopması halinde eserden eser sahibinin adının kaldırılması talebinin ileri sürülmesi önem taşır (ATEŞ, Tecavüzün Ref'i, s. 365 vd.).

kişilerle bu hakların kullanılması konusunda bir lisans sözleşmesi yapılmış olsalardı talep edebilecekleri bedelin yahut Kanun uyarınca belirlenecek rayiç bedelin üç katına kadar bedel talep etme hakkına sahiptirler.

Şayet tecavüz edenin kusuru varsa, eser sahibi FSEK m.70 uyarınca tazminat talebinde de bulunabilir. FSEK m.70/2'ye göre; mali hakları zarar gören kimse, tecavüz edenin kusuru varsa haksız fiillere ilişkin hükümler çerçevesinde tazminat talep edebilir. FSEK m.70/1'de ise manevi hakları ihlal edilen kişinin, uğradığı manevi zarara karşılık tazminat ödenmesi için dava açabileceği ve mahkemenin, bu para yerine veya bunlara ek olarak başka bir manevi tazminat şekline de hükmedebileceği düzenlenmiştir. Manevi haklar ile ilgili tazminat talepleri bakımından Kanun'da "kusur" şartına yer verilmemiştir⁵².

Eser sahibinin manevi hakkı ihlal edildiğinde, bundan maddi bir zarar doğması da imkân dâhilindedir. Ne var ki FSEK m.70/2'de maddi tazminat talebi, yalnızca mali hakların ihlali ile ilintili düzenlenmiştir. Bu nedenle manevi hak ihlallerinden kaynaklanan maddi zarar, doğrudan genel hüküm niteliğindeki TBK m.49 vd. hükümler uyarınca tazmin edilebilir⁵³ veya FSEK m.70/2 hükmü kıyasen uygulanabilir. Her halükarda sonuç değişmeyecektir; zira kanun koyucu, mali hakların ihlali bakımından tazminat talebini düzenlediği FSEK m.70/2 hükmünde de genel hükümlere gönderme yapmıştır.

FSEK m.70/3 hükmüne göre hakkı tecavüze uğrayan kimsenin, tazminattan başka temin edilen kârın kendisine verilmesini isteme hakkı da bulunmaktadır. Bir hakkı ihlal eden kişinin ihlal teşkil eden kullanımdan elde ettiği kârın devri, TBK m.530'da düzenlenen "gerçek olmayan vekaletsiz iş görme" kurumunun konusudur. Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede, iş gören, başkasının hukuk alanına girerek bir iş görmekte ise de başkasının işini görme iradesi taşımamakta, işi kendi menfaatine yapmaktadır. Bu hükme göre iş sahibi, kendi menfaatine yapılmamış olsa bile gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeden doğan faydaları edinme hakkına sahiptir. FSEK m.70/3 hükmü, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeden doğan taleplerin özel bir görünüm şeklidir⁵⁴.

⁵² Manevi hakka (somut olayda adın belirtilmesi hakkına) tecavüz, mahiyeti itibariyle haksız fiil niteliğinde olduğundan, haksız fiilden doğan tazminat taleplerinin kurucu unsuru olan hukuka aykırılık, kusur, zarar ve illiyet bağı meydana gelen ihlal bakımından mevcut olmalıdır (bkz. OĞUZ Arzu / ÖZDEN-MERHACI Selin, "Fikri ve Sınai Hakların İhlal Edilmesinden Doğan Tazminat Talepleri", **Prof. Dr. Erdal Onar'a Armağan, C. II**, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2013, s. 956). Ancak Yargıtay'a göre eser sahibine ait manevi hakların ihlal edilmesi, manevi tazminat talebi için yeterli olup karşı tarafın kusuru aranmaz (Yar. HGK., E. 2002/283 K. 2002/340 T. 01.05.2002 -lexpera; E.T: 5.1.2023).

⁵³ KILIÇOĞLU, s. 429.

⁵⁴ KILIÇOĞLU, s. 422.

Gerek TBK m.530'da gerekse FSEK m.70/3'te gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin "kusur" şartı gerektirdiğine dair açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Öğretide, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeden doğan kârın iadesinin, konu ve amaç bakımından maddi tazminat taleplerinden farklı olduğu ileri sürülerek kusur ve zarar şartının aranmaması gerektiği savunulmaktadır⁵⁵.

II. ESER SAYILMAYAN HABERLER İÇİN HUKUKİ KORUMA

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m.36'nın, belirli nitelikteki haberlerin üçüncü kişilerce kullanımını serbest bıraktığından yukarıda bahsettik. Ancak kullanımın FSEK uyarınca serbest olması, diğer yasalar uyarınca da serbest olacağı anlamına gelmez. Her yasanın koşullarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir. Nitekim eser niteliğinde olmasa dahi haberin üçüncü kişilerce kullanılması, kimi zaman dürüstlük kuralına, kimi zaman da kişilik hakkına aykırılık gösterebilir.

A. Haksız Rekabet Yaratan Kullanımlara Karşı Koruma

Haksız rekabet, TTK'nın 54 vd. hükümlerinde düzenlenmiştir. Bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin temin edilmesini öngören haksız rekabet düzenlemeleri, rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamaları "haksız" ve "hukuka aykırı" olarak nitelendirmiş ve bunlar için belirli yaptırımlar öngörmüştür. O halde haberin üçüncü kişilerce kullanımının dürüstlük kuralına aykırı olması halinde TTK m.54 vd. hükümlerde yer alan düzenlemelere başvurulabilir.

Dürüstlük kuralına aykırı davranış ve uygulamaların başlıcaları TTK m.55'te örneklendirilmiştir. Bu örnekler arasında "*kendisinin uygun bir katkısı olmaksızın başkasına ait pazarlanmaya hazır çalışma ürünlerini teknik çoğaltma yöntemleriyle devralıp ondan yararlanmak*" durumuna da yer verilmiştir (TTK m.55/1, c-3). Haberin üçüncü kişilerce, toplumu bilgilendirme paravanının ardında salt ekonomik yarar elde etmek, ilgili web sitesinin kullanıcı yoğunluğunu artırmak vb. amaçlarla kullanımı bu örnek ile örtüşür niteliktedir; zira başkalarının iş ürünlerinden, deneyimlerinden, tecrübelerinden haksız yararlanılması söz konusudur.

⁵⁵ TEKİNALP, Ünal, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 5. Basım, Vedat, İstanbul, 2012, s. 334; YAVUZ, Levent / ALICA, Türkan / MERDİVAN, Fethi, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu Cilt 2**, 2. Basım, Seçkin, Ankara, 2014, s. 2216.

Daha önceki bölümlerde, FSEK m.36/3'te yer alan “*Bütün bu hallerde, iktibas edilen gazete, dergi ve ajansın ve eğer bunlar da başka bir kaynaktan alınmışlarsa o kaynağın adı, tarih ve sayısından başka makale sahiplerinin adı, müstear adı veya alameti zikredilmek icap eder.*” hükmünün öğretideki hakim görüşe göre eser sayılmayan haberler açısından uygulanamayacağından söz etmiştik. Eser sayılmayan haberi alıntılamanın üçüncü kişinin kaynak gösterme kuralına riayet etmediği hallerde haksız rekabet hükümleri uygulanabilir. Başkasına ait haberi kendi haberiymiş gibi kullanan ve haberin kaynağı konusunda toplumu yanılgıya düşüren kimselerin TTK m.55/1-a, Nr.4'te “*başkasının malları, iş ürünleri faaliyetleri ve işleriyle karıştırılmaya yol açan önlemler almak*” şeklinde örneklendirilen haksız rekabet fiilini işlediklerini söylemek mümkündür. Karıştırılmaya yol açmasa bile kaynak gösterme kuralına riayet etmemek, “*bir meslek dalında veya çevrede olan iş şartlarına uymamak*” şeklinde de değerlendirilebilir; bu husus TTK m.55/1-e uyarınca haksız rekabet teşkil eden davranışların bir diğer örneğidir.

Hemen belirtelim ki TTK'nın haksız rekabete ilişkin hükümlerinin uygulanması, FSEK'in bu hususta TTK'ya bir gönderme yapmış olması şartına bağlı değildir. Daha önce de belirtildiği üzere FSEK m.84 hükmü; işaret, resim, ses, fotoğraf gibi içeriklerin, bunları nakle yarayan bir araca kaydedilmesi halinde üçüncü kişilerce aynı araçtan yararlanarak kullanılmayacağını düzenlemiş ve buna aykırılık halinde ileri sürülebilecek noktada TTK'nın haksız rekabet ile ilgili düzenlemelerine yollama yapmıştır. Bu madde kapsamına girmeyen hallerde TTK'nın doğrudan uygulanması mümkündür.

Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse; fiilin haksız olup olmadığının tespitini, haksız rekabetin men'ini, haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini, tecavüzün önlenmesi için kaçınılmazsa haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını ve ayrıca kusur varsa maddi zarar ve ziyanın tazminini TTK m.56 hükmü uyarınca talep edebilir. Tazminat olarak hâkim, haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da karar verebilir. Öte yandan TTK m.56'da, TBK m.58'in şartlarının varlığı halinde manevi tazminat talep edilebileceği de öngörülmüştür.

Söz konusu davalar bakımından mahkeme, davayı kazanan tarafın istemiyle, gideri haksız çıkan taraftan alınmak üzere, hükmün kesinleşmesinden sonra ilan edilmesine karar verebilir. İlanın şekli ve kapsamı mahkeme tarafından belirlenir (TTK m.59).

B. Kişilik Hakkına Aykırı Kullanımlara Karşı Koruma

Haber içeriklerinin kişilik hakkının ihlaline yol açan kullanımları TMK ve TBK uyarınca yaptırıma bağlanmıştır. Eser sayılmayan haberler için “manevi hak” şeklinde bir kategori bulunmadığı için şartları varsa kişilik hakkına aykırılık iddiasında bulunmak mümkündür. Dayanak teşkil eden hüküm TMK m.24’tür. Buna göre; hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir. Kişilik haklarına yapılan her saldırı kural olarak hukuka aykırıdır. Bunun istisnasını kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması gibi hukuka uygunluk sebepleri oluşturur (TMK m.24/2). Haber içeriğinde habercinin şerefini, haysiyetini zedeleyen bir değişiklik ya da çarpıtma yapılması gibi durumlar, her halükarda hukuka aykırılık oluşturur.

Kişilik hakkı zarar görenin; önleme, durdurma, saldırıya son verme, tespit düzeltme gibi davaları açma imkanı vardır (TMK m.25/1). Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir (TMK m.25/2). TMK m.25/3’te yer alan “*Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmemesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır*” ifadesi ise tazminat ve kazanç iadesi bakımından TBK’ya gönderme yapıldığını göstermektedir. TBK’ya göre üçüncü kişilerin hukuka aykırı ve kusurlu davranışlarından bir zarar doğmuş ise, bu doğan maddi zararı 49’uncu maddeye göre tazmin etmek mümkündür. Kişilik hakkının zedelenmesinden doğan manevi zarar ise TBK m.58’e göre tazmin edilebilir. Manevi zarar, habercinin/haber içeriğini oluşturan kişinin elem, keder, üzüntü yaşaması gibi durumlarda söz konusu olabilir. Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir (TBK m.58/2). Hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın iadesi ise TBK m.530’da öngörülen gerçek olmayan vekâletsiz iş görme hükümlerine göre sağlanmaktadır⁵⁶.

III. TALEPLERİN İLERİ SÜRÜLEBİLECEĞİ KİŞİLER

Haber içeriklerinin FSEK ve genel hükümlere aykırı kullanımını bizzat gerçekleştirenler, işledikleri fiilden ötürü doğrudan sorumludurlar. Bunun ya-

⁵⁶ TBK m.530 uygulaması için ayrıca bkz. yukarıda Bölüm I.D.

nında, mevzuatta, ihlali gerçekleştiren kişileri çalıştıranlara karşı da talepler ileri sürülebileceğini düzenleyen hükümler mevcuttur. Tecavüz, hizmetlerini ifa ettikleri sırada bir işletmenin temsilcisi veya müstahdemleri tarafından yapılmışsa, ref davası FSEK m.66/2 uyarınca, men davası ise FSEK m.69/2 uyarınca işletme sahibi hakkında açılabilir.

Haksız rekabet hukuku açısından çalıştıranların sorumluluğunu düzenleyen hüküm ise TTK m.57'dir. Buna göre haksız rekabet fiili hizmetlerini veya işlemini gördükleri sırada çalışanlar veya işçiler tarafından işlenmiş olursa; tespit, men, ref ve haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhası talepleri çalıştıranlara karşı da ileri sürülebilir.

Maddi ve manevi tazminat talepleri açısından ise TBK'nın adam çalıştıranın sorumluluğunu konu alan TBK m.66 düzenlemesini göz önünde bulundurmak gerekir. Hükme göre adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür; meğerki çalışanın seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat etmiş bulunsun. Öte yandan adam çalıştıran, zarar veren çalışana, ödediği tazminat için onun bizzat sorumlu olduğu ölçüde rücu hakkına sahiptir.

Çalıştıranların sorumluluğu dışında, basın, yayın, iletişim ve bilişim kuruluşlarının sorumluluğunu düzenleyen hükümler de mevcuttur. Buna göre haksız rekabet ile ilgili tespit, men veya eski hale getirme davası kural olarak basında yayımlanan şeyin, programın; ekranda, bilişim aracında veya benzeri ortamlarda görüntülenenin; ses olarak yayımlananın veya herhangi bir şekilde iletilenin sahipleri ile ilan veren kişiler aleyhine açılabilir (TTK m.58). Ayrıca yazılı basında yer alan haberler için belirli hallerde, sırasıyla; yazı işleri müdürü, genel yayın yönetmeni, program yapımcısı, görüntüyü, sesi, iletiyi, yayın, iletişim ve bilişim aracına koyan veya koyduran kişi ve ilan servisi şefi; bunlar gösterilemiyorsa, işletme veya kuruluş sahibine açılması mümkündür⁵⁷. TTK m.58/1'e göre bu haller; 1) yazılı basında yayımlanan şey, program, içerik, görüntü, ses veya ileti, bunların sahiplerinin veya ilan verenin haberi olmaksızın ya da onayına aykırı olarak yayımlanması, 2) yazılı basında yayımlanan şeyin, programın, görüntünün, ses veya iletinin sahibinin veya ilan verenin kim olduğunun bildirilmesinden kaçınılması, 3) başka sebepler dolayısıyla yazılı basında yayımlanan şeyin, programın, görüntünün, sesin, iletinin sahi-

⁵⁷ Bu kişiler hakkında yukarıda anılan sıra gözetilerek tespit, men, eski hale getirme davalarının açılması kusurlu olmalarına bağlı değildir. Ancak sayılan kişilerden birinin kusuru mevcutsa, sıra gözetilmeksizin kendisine dava açılabilir (TTK m.58/2).

binin veya ilan verenin meydana çıkarılması veya bunlara karşı bir Türk mahkemesinde dava açılmasının mümkün olmamasıdır.

Her ne kadar basın yayın ve iletişim kuruluşlarının yukarıda bahsedilen koşullar altında sorumluluğu bulursa da bu husus salt “hizmet sağlayıcı” olarak hareket eden kişiler açısından geçerli değildir. TTK m.58/4’te düzenlenen bu hüküm, FSEK EK madde 4/3⁵⁸ ve internet sükelerinin (içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların) yükümlülük ve sorumluluklarını düzenleyen 5651 sayılı Kanun⁵⁹ ile de uyumludur. Her ne kadar bu Kanunlar arasında terim birliği olmayıp, hizmet sağlayıcı yerine zaman zaman yer sağlayıcı, servis sağlayıcı gibi ifadeler kullanılsa da ortak özellikleri içeriğe ulaşmada teknik hizmet sunmak olan; içeriğin seçilmesinde, belirlenmesinde ve oluşturulmasında kendisinin bir katkısı olmayan tüm bu aktörlerin yükümlülüğü yalnızca kendilerine usulüne uygun bir bildirim yapılması halinde o içeriği veya içeriğe sağlanan erişimi engellemek ya da içerik sağlayıcısına verilen hizmeti durdurmak ile sınırlıdır (Uyar-kaldır sistemi)⁶⁰. Ancak yasadaki sorumsuzluk hükmünün uygulanabilmesi, hizmet/servis/erişim sağlayıcıların içeriğin seçilmesinde, belirlenmesinde rol oynamamış ve haksız fiilin iletimini başlatmamış olmalarına bağlıdır (TTK m.58/4). Dolayısıyla bilişim sistemlerine haber içeriğini yüklemek isteyen kişilere teknik hizmet sağlamakla sınırlı kalmayan, bu içeriğin seçilmesinde, belirlenmesinde ve oluşturulmasında aktif rol üstlenen hizmet sağlayıcıları bu sorumsuzluk hükmünden yararlanamaz.

Basın-yayın, iletişim ve bilişim kuruluşlarının sorumluluğu sadece tespit, men ve eski hale getirme davaları ile sınırlıdır. Tazminat talepleri açısından ise

⁵⁸ Hükme göre; dijital iletim de dâhil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla servis ve içerik sağlayıcılar tarafından eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin bu Kanunda tanınmış haklarının ihlali halinde, hak sahiplerinin başvuruları üzerine ihlale konu eserler içerikten çıkarılır. Bunun için, hakları zedelenen gerçek veya tüzel kişi, öncelikle içerik sağlayıcısına başvurarak üç gün içinde ihlalin durdurulmasını ister. İhlalin devamı halinde bu defa, Cumhuriyet savcısına yapılan başvuru üzerine, üç gün içinde servis sağlayıcıdan ihlale devam eden içerik sağlayıcısına verilen hizmetin durdurulması istenir. İhlalin durdurulması halinde içerik sağlayıcısına yeniden servis sağlanır.

⁵⁹ “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun”, RG. 23.05.2007/26530.

⁶⁰ Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişilerin “yer sağlayıcı” olarak adlandırıldığı 5651 sayılı Kanun uyarınca yer sağlayıcılar, yer sağladıkları içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir (5651 sayılı Kanun m.5/1). Yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içeriği, yasada belirtilen usule göre haberdar edilmesi hâlinde yayından çıkarmakla yükümlüdür (5651 sayılı Kanun m.5/2). İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler tarafından içeriğin yayından çıkarılması amacıyla öncelikle içerik sağlayıcısına, makul sürede sonuç alınamaması hâlinde yer sağlayıcısına iletişim adresleri üzerinden gerçekleştirilecek bildirim yöntemi, söz konusu yasadaki “uyarı yöntemi” olarak adlandırılmaktadır (5651 sayılı Kanun m.2/1-r).

Basın Kanunu m.13'te özel bir hüküm bulunmaktadır. Bu düzenleme yalnızca “basılmış eserler” yoluyla işlenen haksız fiilleri ilgilendirmektedir. Ancak buradaki “eser” kavramını FSEK'teki “hususiyet taşıyan fikri ürün” anlamıyla sınırlı tutmamak gerekir⁶¹. Her türlü görsel-sözel içerik ve haber ajansı yayınları, bu hükümdeki eser kavramına dahildir (Basın Kanunu m.2). Hükme göre; basılmış eserler yoluyla işlenen fiillerden doğan maddî ve manevî zararlardan dolayı süreli yayınlarda, eser sahibi ile yayın sahibi ve varsa temsilcisi, süresiz yayınlarda ise eser sahibi ile yayımcı, yayımcının belli olmaması halinde ise basımcı müştereken ve müteselsilen sorumludur⁶². Öte yandan bu hüküm, süreli veya süreli olmayan yayınlarda yayın sahibi, marka veya lisans sahibi, kiralayan, işleten veya herhangi bir sıfatla yayımlayan, yayımcı gibi hareket eden gerçek veya tüzel kişiler hakkında da uygulanmaktadır. Şayet yayımcı bir tüzel kişi şirket ise anonim şirketlerde yönetim kurulu başkanı, diğer şirketlerde ise en üst yönetici şirket ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur. Dikkat edilirse bu hükme göre sorumlu kişiler arasında haber müdürü, genel yayın müdürü, sorumlu yazı işleri müdürü ya da imtiyaz sahibi kişiler yer almamaktadır⁶³. Zararı doğuran fiilin işlenmesinden sonra yayının her ne surette olursa olsun devredilmesi, başka bir yayınlara birleştirilmesi veya sahibi olan gerçek veya tüzel kişinin herhangi bir surette değişmesi halinde, yayını devir alan, birleşen ve her ne surette olursa olsun yayın sahibi gibi hareket eden gerçek ve tüzel kişiler ve anonim şirketlerde yönetim kurulu başkanı, diğer şirketlerde üst yönetici, bu fiil nedeniyle hükmedilecek tazminattan yukarıda sayılan kişilerle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur (Basın Kanunu m.13/3).

IV. TALEPLERİN İLERİ SÜRÜLEBİLECEĞİ SÜRELER

Haber içeriklerinin haksız kullanımı sebebiyle ileri sürülebilecek talepler, belirli sürelerle tabidir. Söz konusu süreler kural olarak parasal talepler için geçerlidir. Tecavüz teşkil eden fiil devam ettiği sürece durdurma, önleme davaları için zamanaşımı süreleri işlemez⁶⁴.

⁶¹ Basın Kanunu'na göre basılmış eserlerin unsurları için bkz. DÖNMEZER, Sulhi / BAYRAKTAR, Köksal, **Basın Hukuku**, 6. Basım, Beta, İstanbul, 2016, s. 278.

⁶² İçel'e göre Basın Kanunu m.13 hükmü, TBK m.66'nın özel bir görünümüdür; bu bakımdan ilgili hükümdeki sorumluluğun TBK m.66'daki esaslara göre saptanması gerekir (İÇEL, Kayıhan, **Kitle İletişim Hukuku**, 14. Basım, Beta, İstanbul, 202, s. 363).

⁶³ Basın Kanunu m.13 kapsamında bu kişilere karşı açılan davaların husumetten reddi gerektiği yönünde bkz. örn. Yar. HGK., E. 2009/79 K. 2009/117 T. 11.3.2009; 4. HD., E. 2015/11591 K. 2017/4510 T. 5.7.2017 (lexpera; E.T: 5.1.2023).

⁶⁴ TEKİNALP, s. 307.

FSEK’te zamanaşımı ile ilgili özel bir düzenleme bulunmadığından, FSEK uyarınca açılacak davalar bakımından haksız fiil zamanaşımı (TBK m.72) ve genel alacak zamanaşımı (TBK m.146) süreleri uygulanır. TBK m.72’ye göre haksız fiil teşkil ettiği düşünülen bir fiil mevcutsa, zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl, her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren on yıl içerisinde tazminat ile ilgili taleplerini ileri sürmesi gerekir. Kârın iadesi talepleri için veya haber içeriğinin üçüncü kişilerce kullanılmasına ilişkin sözleşme hükümlerinin ihlali halinde ise TBK m.146 uygulanır. Buna göre; kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir. FSEK m.68 uyarınca açılan davalar bakımından da bu hüküm kapsamında farazi sözleşme ilişkisi kurulduğu düşüncesiyle on yıllık sözleşme zamanaşımı süresi uygulanmaktadır⁶⁵. Haksız rekabet nedeniyle açılacak davalar ise davaya hakkı olan tarafın bu hakların doğumunu öğrendiği günden itibaren bir yıl ve her durumda bunların doğumundan itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar (TTK m.60).

Haksız rekabet/haksız fiil, Türk Ceza Kanunu’na göre daha yüksek zamanaşımını gerektiren bir cezayı öngörüyorsa, bu durumda Türk Ceza Kanunu’nun zamanaşımı süreleri uygulanır (TBK m.72/1, 2. cümle ve TTK m.60/2. cümle).

SONUÇ

Haber içeriklerini oluşturan yazılı, sözlü ve görsel ifadeler “fikir ve sanat eseri” olarak nitelendirilip nitelendirilmediklerine göre farklı yasalar ile koruma altına alınmıştır. Eser niteliğindeki haberler, FSEK’in eser sahibine tanıdığı manevi ve mali haklara konu olmaktadır. Sahibinin hususiyetini içermek ve bunun yanında Kanun’da sayılan eser kategorilerinden birinin özelliklerini taşımak, haberlerin eser sayılması için yeterlidir. Haberlerin toplumun genelini ilgilendiren ve bilgilendirme amacı taşıyan yapısı, eser sayılıp sayılmamasına etki etmez ve fakat koruma kapsamını daraltır. Diğer eserlerden hukuka uygun alıntı yapılabilmesi FSEK m.34-35’te düzenlenen koşullara tabiyken, haber niteliğindeki eserlerden, anılan hükümlerin yanı sıra FSEK m.36’te belirtilen koşullar uyarınca geniş kapsamda alıntı yapılabilmesi mümkündür. Bununla birlikte FSEK m.36’nın Bern Sözleşmesine nazaran habercinin aleyhine olan koşullarında düzenlemeye gidilmeli ve ayrıca hükmün uygulanmasında “eser sahibi lehine yorum” ilkesi gözetilmelidir.

⁶⁵ Yar. 11. HD., E. 2016/410 K. 2017/4100 T. 12.7.2017; İstanbul BAM, 16. HD., E. 2017/3396 K. 2019/2714 T. 10.12.2019 (lexpera; E.T: 5.1.2023).

Haber niteliğindeki eserden doğan hakları ihlal edilen hak sahiplerinin ihlale karşı ileri sürebilecekleri talepler FSEK m.66 vd. hükümlerde düzenlenmiştir. Buna karşın eser niteliğinde olmayan haberler TTK, TMK, TBK hükümlerine göre korunabilmektedir. Haberin üçüncü kişilerce kullanımının dürüstlük kuralına aykırı olması halinde TTK m.54 vd. hükümlerde yer alan haksız rekabete ilişkin düzenlemelere başvurulabilir. TMK ve TBK ise haberin kullanımının kişilik hakkına aykırılık oluşturması halinde gündeme gelir. Eser sayılmayan haberlerin FSEK'teki korumadan yararlanamamasını fırsat bilen kimi otoritelerin, toplumu bilgilendirme paravanının ardında salt ekonomik yarar elde etmek, ilgili web sitesinin kullanıcı yoğunluğunu artırmak vb. amaçlarla haber içeriğindeki yazılı ve görsel ifadeleri kullanması oldukça sık karşılaşılan bir durumdur. Bu durumun haberci aleyhine yarattığı olumsuzlukları bertaraf etmek ve caydırıcılık sağlamak adına, genel hükümlerin somut olayda dikkatli ve etkin bir şekilde uygulanması önem taşımaktadır.

Hakem Değerlendirmesi : Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması : Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek : Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review : *Externally peer-reviewed.*

Conflict of Interest : *The author has no conflict of interest to declare.*

Grant Support : *The author declared that this study has received no financial support.*

KAYNAKÇA

- ARSLANLI, Halil, **Fikri Hukuk Dersleri II-Fikir ve Sanat Eserleri**, Sulhi Garan, İstanbul, 1954.
- ATEŞ, Mustafa, “Fikir ve Sanat Eseri Sahibinin Manevi Haklarına Tecavüzün Ref’i”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Y. 2022, C. 8, S. 2, s. 337-374.
- ATEŞ, Mustafa, “İşçinin İşin Görülmesi Sırasında Meydana Getirdiği Eser Üzerindeki Telif Hakları”, **TİSK Akademi**, Y. 2013, C. 8, S. 15, s. 69-95.
- ATEŞ, Mustafa, **Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırması**, Seçkin, Ankara, 2003.
- AYİTER, Nuşin, **Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri**, 2. Basım, Sevinç, Ankara, 1981.
- BAHADIR, Çilem, “Fikir ve Sanat Eserlerinde Hususiyet”, **Terazi Hukuk Dergisi**, Y. 2019, C. 14, S. 152, s. 746-753.
- BELLİCAN, Cüneyt, “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Açısından Hususiyet Kavramı”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2008, C. 7, S. 1, s. 67-90.
- BOZBEL, Savaş, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, On İki Levha, İstanbul, 2012.
- BOZGEYİK, Hayri, “Fikir ve Sanat Eserlerinde Hususiyet”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Y. 2009, C. 25, S. 3, s. 170-222.
- BOZGEYİK, Hayri, “Telif Hukukunda Eğitim İstisnası”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Y. 2015, C. 1, S. 2, s. 23-36.
- DÖNMEZER, Sulhi / BAYRAKTAR, Köksal, **Basın Hukuku**, 6. Basım, Beta, İstanbul, 2016.
- DREIER, Thomas / SCHULZE, Gernot, **Kommentar zum Urheberrechtsgesetz**, 7. Aufl., Beck, München, 2022.
- EREL, Şafak N., **Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, İmaj, 2. Basım, Ankara, 1998.
- GÖNÜLAL, Ece, “Dijital Tek Pazarda Telif Hakkı ve Bağlantılı Haklar Yönergesi ile Beraberinde Getirdiği Tartışmalar”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2019, S. 2, s. 783-808.

HELVACI, Serap / ATAR, Eray Aksın, “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Üç Aşamalı Test”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Y. 2016, C. 22, S. 3, s. 1289-1302.

İÇEL, Kayıhan, **Kitle İletişim Hukuku**, 14. Basım, Beta, İstanbul, 2021.

KATZENBERGER, Paul, “Elektronische Pressespiegel aus der Sicht des urheberrechtlichen Konventionsrechts”, **GRUR Int**, Y. 2004, Heft 9, s. 739-745.

KILIÇOĞLU, Ahmet, **Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar**, 7. Basım, Turhan, Ankara, 2021.

OĞUZ, Arzu / ÖZDEN-MERHACI, Selin, “Fikri ve Sınai Hakların İhlal Edilmesinden Doğan Tazminat Talepleri”, **Prof. Dr. Erdal Onar’a Armağan, C. II**, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2013, s. 951-974.

ÖZDEN MERHACI, Selin, “Fikri Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmelerde Üç Adım Testi ve Yorumlanması”, **Terazi Hukuk Dergisi**, Y. 2018, C. 13, S. 140, s. 24-34.

ÖZKAN, Zehra / POLAT AKGÜN, Deniz, “Basın Yayıncılarına Bağlantılı Hak Tanınması Sorunsalı”, **Terazi Hukuk Dergisi**, Y. 2018, C. 13, S. 140, s. 49-63.

ÖZTAN, Fırat, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, Turhan, Ankara, 2008.

SOYKAN, İsmail, “Fikri Mülkiyet Hukukunda Basın İktibasları”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2011, C. 67, s. 1-2, s. 183-207.

SOYSAL, Tamer, “Basılı Yayınların Telif Hukuku Kapsamında Bağlantılı Hak Niteliği ve Bu Yayınların Avrupa Birliği’nin Dijital Tek Pazarda Telif Hakları Direktifi Çerçevesinde Korunması”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Y. 2019, C. 5, S. 2, s. 260-298.

SULUK, Cahit, “Avrupa Birliği Hukukunda Basın Yayıncılarına Tanınan Bağlantılı Haklar”, **İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2022, C. 7, S. 12, s. 169-227.

SULUK, Cahit / KARASU, Rauf / NAL, Temel, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 6. Basım, Seçkin, Ankara, 2022.

TEKİNALP, Ünal, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 5. Basım, Vedat, İstanbul, 2012.

ÜSLU, Ramazan, “Alıntıda Hukuka Uygunluk Kriterleri”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2019, C. 68, S. 4, s. 913-958.

UYGUR, Atiye, **Eser Sahibine Tanınan Haklara Getirilen Kısıtlamalar**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004.

WANDTKE, Artur-Axel / BULLINGER, Winfried, **Praxiskommentar Urheberrecht**, 6. Aufl., Beck, München, 2022.

YAVUZ, Levent / ALICA, Türkay / MERDİVAN, Fethi, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu Cilt 1-2**, 2. Basım, Seçkin, Ankara, 2014.

www.lexpera.com.